

De Vereniging voor Filosofische Praktijk in *Filosofie & Praktijk*

Op 7 december 1989 is de Vereniging voor Filosofische Praktijk (VFP) opgericht. In dit VFP-katern wil de redactie aandacht besteden aan ons 25-jarig bestaan door verschillende VFP-leden hierop te laten reflecteren, van voormalig voorzitters tot nieuwe leden. Punten die in de bijdragen aan de orde komen zijn de historie van de VFP, haar bestaansrecht, toekomst, ontwikkeling van de praktische filosofie in die 25 jaar en de perspectieven van de praktische filosofie. De redactie heeft om een kritische visie gevraagd. In de mededelingen vindt u informatie over de viering van het 25-jarig bestaan, in maart 2015.

De filosofische praktijk: tastend, bevragend en zoekend, bovenal bescheiden?

Dr. Ronald Wolbink, voorzitter van de VFP (2012 – heden)

De VFP heeft een kleurrijke geschiedenis waarin het 'praktisch maken' van de filosofie een rode draad vormt. Maar 'wat is praktisch?' en 'wat is filosofie?', dat zijn vragen die meteen al boven komen drijven als je twee filosofen bij elkaar zet. Vragen die al speelden toen Ad Hoogendijk het boekje *Spreekuur bij een filosoof*, in de jaren tachtig van de vorige eeuw, publiceerde en die nu nog steeds spelen in de VFP. Want het vragen stellen bij het vanzelfsprekende zit elke filosoof in het bloed. Dit vormt de praktische filosofie en daarmee het bestaansrecht van de VFP en het is tegelijk een levensgrote valkuil als de implicaties ervan niet doorzien worden. Want het kenmerk van een beroepspraktijk, zoals die van een arts of een advocaat, is een geheel van door de betreffende groep beroepsbeoefenaars geaccepteerde vanzelfsprekendheden, die noodzakelijk zijn om te kunnen functioneren als een praktijk en om een gemeenschap te vormen van beroepsbeoefenaren. Maar is dan een filosofische praktijk, gekenmerkt door en voortgedreven door het stellen van vragen bij alle mogelijke vanzelfsprekendheden, daardoor niet een onmogelijkheid? Is er dan nog gemeenschappelijkheid mogelijk? Is een vanzelfsprekende en geaccepteerde

praktijk daardoor niet een onmogelijkheid? En is de VFP eigenlijk zelf daardoor niet één groot vraagteken? Vanwege deze ingebouwde, en al te vaak, niet onderkende, en wellicht onbeoogde, zelfdestructiviteit?

Toch blijven we, als VFP, doorgaan, want het aan de slag gaan met de filosofie in de praktijk bindt en boeit. Blijkbaar is er een, zelden bevroegde, overtuiging dat de praktische filosofie voor onze samenleving van betekenis kan zijn. Een niet uit te roeien overtuiging. Deze vanzelfsprekendheid brengt ons samen om het dan te hebben over de praktijk(en) van de praktische filosofie en om daarover de discussie en soms de strijd aan te gaan, al 25 jaar lang.

De overtuiging van het belang van de praktische filosofie en de betekenis ervan voor de samenleving heeft mede geleid tot de wens een groep professionele beroepsbeoefenaars te zijn, zoals ook artsen, therapeuten of advocaten dat zijn. De VFP zou dan als de bundeling van professionele beroepsbeoefenaren in de praktische filosofie een heuse beroepsvereniging moeten worden. Het ideaalbeeld van een alom erkende en gerespecteerde beroepsvereniging was en is aantrekkelijk voor aankomende beroepsbeoefenaren die zich graag spiegelen aan genoemde beroepsgroepen.

Ook de laatste jaren is er veel gediscussieerd over de VFP als beroepsvereniging. Een discussie die veel emotie oproep, al is eigenlijk nooit duidelijk geworden waarom dat zo is. Het leek wel of ziel en zaligheid van sommigen afhing van opname in een beroepsregister waarin alleen 'echte' filosofen een plek mochten krijgen. En 'echte' in de zin van gediplomeerd, want daar ging het om. Veel begeerte naar wijsheid klonk overigens al te vaak niet in deze standpunten door.

Het gesprek over wat het eigenlijk betekent om een beroepsvereniging te zijn en wat het van iemand vraagt om zichzelf vorm te geven als een professionele beroepsbeoefenaar, kortom de broodnodige zelfreflectie, werd er door weggedrukt. De dynamiek van deze discussies leidde ertoe dat er geen vragen meer werden gesteld en dat er nog slechts meningen werden geponeerd. Waar het in deze discussies aan ontbrak, was aandacht voor elkaar inspireren, enthousiasmeren, elkaar willen verrassen met nieuwe ideeën, inzichten, werkwijzen en elkaar vooruit willen helpen. Het oprecht en betrokken vragen stellen naar het vanzelfsprekende verdween. Samenzijn, laat staan samenwerken, was destijds helaas niet het meest opmerkelijke kenmerk van de VFP tijdens de vergaderingen over het beroepsregister.

In essentie is een beroepsvereniging een groep beroepsbeoefenaren die samen een kenmerkende aanpak en methodiek hebben en daarover in gesprek zijn. Methodieken die in beroepsopleidingen aangeleerd en doorontwikkeld worden.

Willen we als VFP ooit zover komen, dan begint het met een dialoog, met een uitwisseling van ervaringen en de bereidheid om met elkaar in gesprek te gaan, elkaar te bevragen en het kunnen verduren van het bevroegd worden. De VFP als een bescheiden vrijplaats voor het gesprek, voor de discussie, en

bovenal voor de dialoog. En dat voor een ieder met een oprechte belangstelling voor de praktische filosofie, waarbij de vraag naar welk diploma thuis aan de muur hangt niet relevant is. De huidige verenigingsdagen zijn daar een bescheiden aanzet toe.

Hoe nu verder dan met het huidige beroepsregister? Een bescheiden, pragmatische aanpak van het beroepsregister die past bij de mogelijkheden van de VFP is gewenst. Deze aanpak vraagt drie zaken van de leden die in het beroepsregister willen worden opgenomen. Ten eerste de bereidheid tot het expliciteren en het legitimeren van de eigen methode en aanpak in de filosofische praktijk en daar over in gesprek gaan met collega-beroepsbeoefenaars tijdens bijvoorbeeld verenigingsdagen. Ten tweede kennis van de filosofische traditie, om hiermee in dialoog te gaan en om het gesprek mee te kunnen voeren in een gemeenschap van beroepsbeoefenaren die in gesprek met elkaar en met deze filosofische traditie zijn. Ten derde kennis van en vaardig zijn in het voeren van gesprekken. Oog hebben voor de verschillende aspecten van het gesprek, de mogelijke dynamiek en valkuilen in het gesprek. In wezen impliceren deze eisen het vermogen en de bereidheid om een gesprekspartner te kunnen en willen zijn, met de eigen cliënten en in een gemeenschap die een open gesprek voert over de filosofische praktijk als beroepspraktijk.

Maar moeten deze criteria niet eerst worden aangescherpt voordat ze een rol kunnen spelen bij de toelating tot het beroepsregister? Een voor de hand liggende vraag en tegelijkertijd een valkuil, want dit zal ongetwijfeld weer leiden tot hoogoplopende discussie. Het is beter om een aantal ervaren beroepsbeoefenaars de discretionaire bevoegdheid te geven om deze, wellicht ruime, criteria toe te passen, rekening houdend met de opvattingen binnen de levende dialoog van al diegenen die betrokken zijn bij de praktische filosofie binnen de VFP. En dat in het besef dat elk criterium discutabel is en dat het kunnen verduren en het bevragen ervan juist het filosofische van de filosofische praktijk kenmerkt en dat ons moet binden. Laat de VFP zich primair concentreren op de functie van overkoepelend orgaan voor praktijkvoerenden, en voor anderen die geïnteresseerd zijn in de filosofische praktijk, door het faciliteren van workshops, lezingen en onderlinge contacten.

De VFP in praktijk: tastend, bevragend en zoekend, bovenal bescheiden, want leerde Socrates ons niet dat we al te vaak iets menen te weten, terwijl we het niet weten? Op het moment dat we stellige antwoorden willen op vragen naar definities en criteria voor een beroepsregister en dus meer willen zijn dan een stelletje bescheiden maar hardnekkige en soms ironische bevragers van vanzelfsprekendheden, lopen we vast in de paradox die de filosofische praktijk en de VFP al 25 jaar kenmerkt. Dat hebben we toch hopelijk wel ontdekt?

De spannende jaren negentig, een indruk

Jos Delnoij, voorzitter VFP van 1998-2000, eigenaar van het Leids Dialoog Centrum, specialist integriteit /ethiek in de (organisatie-) praktijk.

Het moment van benoeming herinner ik me als de dag van gisteren; ik ben benoemd bij afwezigheid. Op weg naar Amsterdam, naar hotel De Filosoof waar de vergadering plaatsvond, brak op de snelweg de distributieriemriem in de motor met als gevolg dat het gaspedaal nergens meer op reageerde. Gelukkig kreeg ik de auto veilig aan de kant, maar ben vervolgens uren bezig geweest met de ANWB! Voor ik voorzitter werd van de VFP, was ik al overigens al enkele jaren bestuurslid.

Ter zake. In de jaren 1998-2000 hebben we verschillende lijnen uitgezet: de vereniging van binnen verder verstevigen en goed op orde krijgen, leden werven en bekendheid genereren. Toevallig kwam het zo uit, dat Nederland op het eerste Internationale Congres voor Filosofische Praktijk had aangeboden de volgende conferentie te organiseren. De tweede "International Conference on Philosophical Practice" was dan ook door de VFP georganiseerd op de ISVW. En dat had al een flinke boost aan ons zelfvertrouwen gegeven. Wat we ons misschien te weinig hebben gerealiseerd, is hoe ver we met onze praktische filosofische activiteiten en methodieken mee voor de muziek uitliepen. En waar het in de economie dan gebruikelijk is zonder gêne nieuwe producten te vermarkten, hebben we dat als Nederlandse praktisch filosofen niet structureel gedaan. Zo heeft de vereniging nagelaten om het aanbieden van kennis en vaardigheden, in de vorm van bijvoorbeeld internationale lezingen, workshops, cursussen of (praktijk)boeken door leden te blijven stimuleren. De VFP heeft in 1998 wel een internationale cursus socratisch gespreksleider verzorgd, waaraan deelgenomen werd door onder anderen een hoogleraar uit Leiden en deelnemers uit Zuid-Afrika, Turkije, België, Denemarken en Engeland.

Het was ook de tijd dat we het als vereniging nodig vonden om op de een of andere manier te beginnen met kwaliteitsbewaking. Aan de vorm waarin dat dan zou moeten is menige discussie besteed: zou het zinvol zijn naar een keurmerk te streven, willen we een ballotagecommissie voor lidmaatschap, stellen we de eis van een academische filosofieopleiding? Kunnen en moeten we ons als vereniging garant stellen voor de kwaliteit van praktijkvoering of beoefening van socratische gespreksmethode van onze leden? Moeten we ons als vereniging opstellen als belangenbehartiger? Uiteindelijk is er een code opgesteld, waaraan praktijkhoudende leden zich konden conformeren, zodat de cliënt enig idee had wat er geborgd was wanneer hij of zij een filosofisch

consulent bezocht. Ook is in de jaren negentig het (oude) logo met de uil geïntroduceerd als beeldmerk van de VFP.

Intern is de VFP drie takken gaan articuleren: socratische gespreksvoering, filosofische consultatiepraktijk en organisatie-filosofische activiteiten. Op het gebied van socratische gespreksvoering zijn er tijdens de diverse conferenties flinke discussies geweest met onze bevriende Duitse Vereniging PPA, Philosophisch Politische Academie. De discussie betrof met name de vraag of het ethisch wel in de haak was om tegen betaling socratische gesprekken te begeleiden. De meeste socratisch gespreksleiders van het eerste uur, van de PPA, huldigden het standpunt dat socratisch gespreksleiders, net als Socrates, de samenleving van dienst zouden moeten zijn om niet. De Nederlandse socratici, onder anderen aangevoerd door Jos Kessels, Pieter Mostert en Ida Jongmsma, begeleidten toen in het bedrijfsleven gesprekken met managers en lieten zich daar een goede prijs voor betalen. De tak van filosofisch organisatieadviseur was het minst ontwikkeld, hoewel enkele leden zoals Erik Boers en Pieter Mostert zich al wel op dat terrein begaven.

Om onszelf landelijk op de kaart te zetten, leek het ons als bestuur van belang, dat we als vereniging zouden stimuleren dat onze leden publiceerden. We wilden de wereld laten weten waar we ons mee bezig hielden als filosofen in de praktijk. We legden contact met Damon; Harry Willemsen bracht ons op het spoor van Jos en Marleen van de Laar van uitgeverij Damon. In 1998 verscheen de eerste bundel, met als titel *Filosofisch Consulentschap*. Wim van der Vlist en ik tekenden voor de redactie. Over die titel is nog heel wat gestoeid. Wat is het eigenlijk, vroegen we ons af, dat onze leden hebben: een filosofische praktijk? Deze naam werd afgewezen, enerzijds omdat de associatie met de hulpverlening te sterk zou zijn, anderzijds omdat het begrip praktijk nog te veel kon betekenen. Filosofisch consulentschap leek de meest neutrale manier om aan te geven dat de filosoof bezocht kon worden voor een filosofisch consult. Later, in 2002, volgde de bundel *Het Socratisch gesprek*, onder redactie van Wieger van Dalen en ondergetekende. In 2000 droeg ik na een intensieve bestuursperiode het voorzittersstokje over.

Omzien in verwondering

Eite Veening, gepensioneerd, oud-bestuurslid VFP, auteur Het Filosofisch Consult (ISVW-uitg. 2014)

De 25 jaren van de VFP vallen vrijwel samen met de ruim 25 jaren van mijn eigen consultatiepraktijk. Die praktijk is iets ouder, maar bij de start daarvan waren de contacten met 'Amsterdam' (Ad Hoogendijk, Ida Jongsma, Dries Boele) al gelegd en ik was bij de oprichtingsvergadering van de VFP, maar toen nog niet nauw betrokken. Ik woonde ook toen in Groningen en dat was en bleef en is een factor van betekenis. Nu ik 'achter in de 60' ben (of 'tegen de 70' loop), zijn er allerlei aanleidingen om m'n eigen leven nog eens te overzien en in dat kader komt een terugblik op die 25 jaar VFP eigenlijk wel mooi uit. Het eigen verleden is toch altijd wel een bron van verwondering; zeker bij het terugkijken, dat omzien.

Iemand zou eens echt werk moeten maken van de geschiedenis van de VFP. Ik bladerde nog eens door die eerste nummers van ons eigen tijdschrift; wat een plannen en wat een teksten en optimisme! Na een 'moeilijke periode' trad in 1994 een grotendeels nieuw bestuur aan en werd ik secretaris. In de jaren die volgden stelden we de 'gedragscode' voor de consultants vast en vormden we de 'sectoren' voor de consultants en de socratici. We organiseerden het 2de internationale congres in 1996. We wilden de 'professionalering' verder vorm en inhoud geven. Het eigen 'blad' ging in die jaren ook op in het katern van het tijdschrift *Filosofie*. Het waren relatief constructieve jaren.

Wat mij betreft is de geschiedenis van de VFP een voorbeeldige casus om mee te illustreren hoe afhankelijk een organisatie (en zeker een vereniging of ook een stichting) is van drie soorten factoren. In de eerste plaats de factor 'persoonlijkheid' van de deelnemers. Het zijn allemaal heel verschillende mensen die zo'n club 'bevolken' en ze kunnen niet om zichzelf en elkaar heen. In de tweede plaats de factor 'menselijke relaties'. Al die mensen krijgen of hebben meer of minder met elkaar; matchen al dan niet enzovoorts. In de derde plaats van de factor 'institutionele regelingen'. Reglementen, statuten, procedures bij vergaderingen, organisatiestructuren etc. (Een vaak relevante vierde factor: de maatschappelijke context, speelde bij de VFP volgens mij geen enkele rol van betekenis. 'We' konden alles met elkaar regelen en hadden zo goed als niets met anderen te maken.)

Misschien is dit ook wel de volgorde van belangrijkheid, maar als ik terugkijk op die 25 jaar VFP kunnen die eerste en die tweede factor misschien beter van plaats wisselen of even zwaar gewogen worden. Want die nog korte

en roerige geschiedenis van de VFP is elk van die 25 jaar de geschiedenis van individuen (bestuursleden en gewone leden) met ambities en wensen en persoonlijkheden en talenten/beperkingen/'begavingen' en beperkingen én van de relaties en 'matching' tussen die mensen (vooral tussen bestuursleden natuurlijk; die zijn het meest van elkaar afhankelijk) én van de structuren die ze met elkaar 'vast legden' en waar ze het dan al dan niet eens over kunnen blijven. Het gaat steeds weer om psychologie, om sociale psychologie en om sociologie; er komt echt geen filosofie aan te pas...

Ik denk dat aan de 'petite histoire' of de 'werdegang' van de VFP de centrale betekenis van die factoren in organisaties of samenlevingsverbanden exemplarisch is te beschrijven. Want wat in de VFP gebeurde, dat zien we overal om ons heen in onze maatschappij: het gaat altijd en overal om individuen, personen die al dan niet in staat zijn om iets te bedenken en uit te voeren. Het gaat altijd en overal om personen die al dan niet in staat zijn om met elkaar werkbare relaties te ontwikkelen en te houden. Het gaat ook altijd en overal om organisatiestructuren die al dan niet voldoende 'draagvlak' hebben en continuïteit bieden, als die personen in die relaties en op die posities veranderen. (En om een context; vaak.)

Maar het ging binnen de VFP dus ook om mensen die *niet* konden uitdenken hoe het verder moest en die *niet* met elkaar konden werken en dan zijn die structuren bar weinig waard. Want die volgorde-in-betekenis is een kwestie van condities: menselijke verhoudingen zijn afhankelijk van de mensen die elkaar in die structuren tegen komen. Dat weet ik ook maar al te goed uit de tijd dat ik bestuurslid was.

Zo'n terugblik en besef is er ook één van beperkingen. Was het anders gegaan als ik zelf, als één van die individuen, andere keuzes had gemaakt? Als ik langer in het bestuur was gebleven? Als ik me meer met die opleidingen was blijven bemoeien? Ik denk het wel en enerzijds bezwaart me dat en anderzijds 'begrijp' ik dat heel goed van mezelf. Groningen is ver weg en ik wilde altijd al zo veel meer en heb al aan meer dode paarden getrokken. Er was een tijd dat ik als bestuurslid wel dacht dat er veel meer met de VFP mogelijk was dan het is geworden. Maar dat dacht ik met zo veel dingen in mijn leven. Ouder worden is ook: eigen illusies her- en erkennen.

De waarde van de VFP voor de filosofische praktijk in Nederland

Elly Verzaal, 1976 drs. filosofie aan UvA; 2012 /'13 opleiding tot filosofisch practicus aan de ISVW.

Mij is gevraagd iets te schrijven over de waarde van de Vereniging voor Filosofische Praktijk (VFP) vanuit het perspectief van (oud)-cursisten van beroepsopleidingen aan de Internationale School van Wijsbegeerte (ISVW).

In 2012/'13 volgde ik de beroepsopleiding tot filosofisch practicus aan de ISVW te Leusden. Docent Harm van der Gaag heeft de methode van de practicus ontwikkeld in zijn filosofische praktijk te Utrecht. De methode sluit aan bij zijn ervaring, persoonlijkheid, en achtergrond in de filosofie en de psychoanalyse.

Kenmerkend voor de methode van de practicus is het feit dat de practicus de bezoeker zelf een filosofische, vraaggerichte, houding laat aannemen: er wordt stelling genomen tegen het eigen denken. Leidraad in de gesprekken vormen de vragen die de bezoeker zichzelf stelt; het gesprek gaat van vraag naar vraag. Oplossingen of antwoorden zijn bijvangst. Er is in deze methode veel aandacht voor de werking van het onbewuste, zowel in het denkproces van de bezoeker als in de interactie tussen practicus en bezoeker (zie voor meer informatie Harm Van der Gaag, *Wie het niet weet mag het zeggen*, 2013).

Gilde van Filosofisch practici. De opleiding tot filosofisch practicus heeft mij in veel opzichten gegeven waar ik naar op zoek was: een goede methode om filosofische een-op-een gesprekken te voeren, een gecertificeerd diploma en lidmaatschap van het Gilde van Filosofisch Practici <http://www.gildevanfilosofischpractici.nl/index.html> In vijf jaar kun je onder begeleiding van een supervisor doorgroeien van 'gezel' tot 'meester' (tot nu toe is er een meester, de docent Harm van der Gaag). Het Gilde heeft tot doel de vakbekwaamheid van haar leden te bevorderen door het ambacht van filosofisch practicus zo zuiver mogelijk over te dragen en bekendheid te geven. Daarbij weert men, zeker in de aanloopjaren, invloeden van buiten af. Om die reden worden contacten met de VFP getolereerd, maar niet gestimuleerd.

Mijn lidmaatschap VFP. Er zijn verschillende redenen waarom ik naast het lidmaatschap van het Gilde toch ook lid ben van de VFP.

De eerste reden ligt in het feit dat ik de methode van de filosofisch practicus weliswaar hoog schat, maar deze ook wil toetsen aan de aanpak van niet-practici. De VFP stelt mij hiertoe in staat door workshops te organiseren waarin

diverse praktijk voerende filosofen hun methode presenteren. Juist in die confrontatie met andere werkwijzen krijgt de methode van de practicus voor mij meer reliëf en zie ik beter waarin haar waarde en haar eventuele tekortkomingen liggen.

Een tweede reden ligt in mijn behoefte aan contacten met collega's van diverse pluimage. Deze mensen tref je op verenigingsdagen van de VFP. Door met hen te spreken krijg je niet alleen een overzicht van het veld van de praktische filosofie in Nederland, maar ook meer zicht op jouw plaats binnen dit veld. In die gesprekken krijg je een spiegel aangereikt: waardoor en door wie word je geïnspireerd, wat stoot je af en wat zegt dit over jou? Sluiten de uitgangspunten en de werkwijze van de methode waarin je bent opgeleid aan bij jouw motieven, karakter en vaardigheden? Hoe zou je het anders willen? Dit is een kwestie van persoonlijkheid, een niet onbelangrijke factor voor een praktisch filosoof.

Een derde reden ligt in het feit dat men als lid van de VFP het blad *Filosofie & Praktijk* thuisgestuurd krijgt, met daarin het Katern met artikelen uit de filosofische praktijk.

Kortom: de VFP is een platform, waar praktisch filosofen ter plekke, digitaal (LinkedIn) of in artikelen, contact met elkaar kunnen leggen en kennis uit kunnen wisselen. Dit is zeer inspirerend.

Hoe zie ik de toekomst van de VFP? Mij is verteld dat discussies over de beroepsopleiding en het beroepsregister de eenheid en het elan binnen de vereniging ernstig hebben verstoord. Daarom pleit ik ervoor deze principiële kwesties voortaan uit de weg te gaan. De beroepsopleidingen voor praktische filosofie worden nu gegeven door de ISVW. Laat de VFP haar unieke functie van overkoepelend platform uitbouwen met meer presentaties, lezingen en internationale contacten. Daarmee geeft zij stem aan de diversiteit van de filosofische praktijken in Nederland en biedt zij tevens de gelegenheid deze te spiegelen aan praktische filosofie buiten de landsgrenzen.

Laat je inspireren door praktische filosofie

Dick Kleinlugtenbelt, erelid VFP, VFP voorzitter van 2002 tot 2010, begeleidt socratische gesprekken en verzorgt trainingen gespreksleider moreel beraad.

Vijf en twintig jaar VFP, dat is een hele goede reden om feest te vieren en zowel terug als vooruit te blikken. Terugkijkend op en terugdenkend aan mijn lange periode van voorzitterschap van de VFP (acht jaar) - ben ik tot nu toe de langst zittende voorzitter geweest? - komen er vier onderwerpen boven drijven:

1. De vorming van een goed functionerend en krachtig bestuur
2. De professionalisering van de praktische filosofie
3. Het bij elkaar houden van de VFP
4. De verruiming van de criteria om lid te worden van de VFP

Er zijn vele andere punten te noemen: het op orde brengen en houden van de financiën, de ontwikkeling en het onderhouden van een goed functionerende website, het ontwikkelen van een gezamenlijke en gedragen visie op de VFP als vereniging, het werken met haalbare jaarplannen die tussendoor geëvalueerd worden, het pr -beleid dat nooit goed van de grond kon komen, het niet te veel in één keer willen doen, de inrichting en de organisatie van de VFP (afdelingen), de contacten met universiteiten, enz.

Eerst nog even over die lange periode. Ik weet niet goed of ik mijn lange periode van voorzitterschap positief of negatief moet beoordelen. Ik weet wel waardoor die ingegeven werd. Lange tijd ben ik bezig geweest om een geschikt moment te vinden om mijn rol als voorzitter te beëindigen. En ik vond dat er op dat moment een voltallig en goed functionerend bestuur moest zijn, de juiste mensen op de juiste plaats. En een bestuur dat de verdere ontwikkeling van de VFP en de praktische filosofie centraal stelt, niet te veel ingegeven door allerlei eigen belangen, alhoewel die wel degelijk een rol mogen spelen. Dat was nog niet zo makkelijk, want er waren voortdurend veel wisselingen, afmeldingen en vacatures. Op een gegeven moment was er weer een voltallig bestuur en kon de continuïteit gegarandeerd worden. Wat heb ik daarvan geleerd? Heb geduld, blijf werken aan dat wat je voor ogen staat, dan doet zich het geschikte moment om te handelen vanzelf voor.

Het tweede punt betreft de verdere professionalisering van de praktische filosofie. Een belangrijke stap was hier de verandering van de vestigingsplaats van de VFP, oftewel de 'verhuizing' van Amsterdam, Hotel de Filosoof, naar Leusden, de Internationale School Voor Wijsbegeerte (ISVW). De ISVW in Leusden bleek een goede nieuwe plek te zijn om de praktische filosofie met elkaar te beoefenen en nieuwe opleidingen te starten en verder te ontwikkelen.

Dat staat toch centraal in een Vereniging voor Filosofische Praktijk, het met elkaar delen, het beoefenen en het verder ontwikkelen van kennis en kunde op het gebied van de praktische filosofie, of het nu om individuen, groepen, organisaties, maatschappelijke kwesties, sociale vraagstukken, organisatievragen of levensvragen gaat. Dat geeft voeding, dat inspireert en dan komen er meer praktijk-houdende filosofen in de samenleving. Er is m.i. een sterke behoefte in de samenleving aan een postwetenschappelijke wijze van filosofie beoefenen, aan steekhoudende filosofische reflecties op allerlei soorten vraagstukken, waarbij een beroep gedaan wordt op een filosofie die in iedereen aanwezig is. Daar kan de VFP een belangrijke rol in spelen.

Het derde punt. Ik heb het als voorzitter altijd belangrijk gevonden om de VFP bij elkaar te houden, om te werken vanuit een gemeenschappelijke visie met veel ruimte voor differentiatie en specialisaties, om te zoeken naar de verbindende en niet naar de ontbindende krachten. De VFP - zo heb ik het vaak ervaren - is net een kruiwagen met kikkers. De kikkers springen op onverwachte momenten allerlei kanten op, bewegen zich soms lange tijd buiten de kruiwagen, zijn dan moeilijk te betrekken en keren opeens weer terug in de kruiwagen. Er is met andere woorden voldoende dynamiek. Er zijn allerlei soorten individuele kwaliteiten, soms veel gedoe om details, veel waardevolle verschillen en veel energie en pathos. Kan die dynamiek in de goede richting gestuurd worden? Dat is denk ik nog steeds een uitdagende taak voor het bestuur. En dan kan er veel bereikt worden.

Ten slotte. Ik herinner me nog goed de discussie over het al dan niet toelaten tot de VFP van leden die geen filosofie hebben gestudeerd, maar wel belangstelling heb voor de praktische filosofie. Mogen zij lid worden? De discussie speelde op het moment dat we ook bezig waren met de vorming van afzonderlijke afdelingen met meer eigen speelruimte. Veel, heel veel vragen. Tast dit niet het karakter, het eigene van de vereniging aan? Wat is de invloed van niet-afgestudeerde filosofen? Kunnen ze ook lid worden van een afdeling of vormen ze een eigen afdeling? Hoe zit het met het stemrecht bij belangrijke beslissingen? En, wat hebben we hen te bieden? Over dit onderwerp heeft veel overleg plaatsgevonden. Ik ben er meerdere keren, soms 's avonds laat, over gebeld. Er was veel onrust. We hebben denk ik uiteindelijk een goed besluit kunnen nemen door ook mensen met belangstelling voor de praktische filosofie toe te laten. Het heeft m.i. de vereniging verrijkt.

Waar toe praktische filosofie?

Dries Boele, medeoprichter van de VFP, oprichter en hoofdredacteur van het blad Filosofische Praktijk (later opgegaan in het blad Filosofie); voormalig lid van VFP-bestuur, werkzaam in filosofische praktijk.

Om niet te verstarren in het werken met praktische vormen van filosofie, is het zaak de vraag naar het waartoe levend te houden. Het is een vraag die praktiserend filosofen zich zouden moeten stellen, en de VFP zou haar regelmatig op de agenda moeten zetten. Ook vernieuwing is erbij gebaat. Waartoe doen we socratische gesprekken, filosofische consulten, dilemmatrainingen, etc.? Al deze gespreksvormen kennen methodes. Ze betreffen een weg ('meta-hodos'), maar waarheen? Door je bewust te zijn van het doel, kun je spelen met de middelen.

De neiging bestaat, ook onder praktiserend filosofen, om een methode tot de zaak zelf te maken. Zoals een monteur die zou denken dat het om het repareren van de auto zelf gaat. Prima natuurlijk dat hij maakt dat mijn auto het blijft doen. Maar ik heb een auto, niet omwille van het goed functioneren van de motor, maar om er ergens mee naartoe te gaan. Het gebruik staat in dienst van een doel.

Hoe zit dat met praktische filosofie? Wat is het gebruiksdoel? Waar doen we het voor? Wat willen we bewerkstelligen? Wat is het doel waartoe praktische vormen van filosofie een middel zijn?

Er zijn verschillende antwoorden op deze vragen mogelijk. Het belangrijkste lijkt me om je van de vraag bewust te blijven en om erover te blijven debatteren. Om niet opgesloten te raken in een methode, werkvorm of aanpak. En om ruimte te houden voor pluriformiteit. De VFP heeft altijd ruimte geboden aan een veelheid van benaderingen, en dat moet zo blijven, mits we elkaar niet met rust laten.

Laat ik schetsen hoe ik zelf deze vraag naar het waartoe beantwoord. Voor mij is er altijd een directe link geweest tussen praktische filosofie en levenskunst. Het leven geeft te denken, roept vragen op. En doen praktische vormen van filosofie iets anders dan het vragende denken gastvrijheid bieden? Anderzijds is er levenskunst. In de Oudheid was zij reeds een hoofdthema in de filosofie. De vraag hoe te leven stond centraal. De verschillende filosofische scholen boden een antwoord op deze vraag, inclusief oefeningen. Wij leven echter in andere tijden. Antieke filosofiebeoefening kunnen we niet zonder meer overnemen. De vraag is: hoe stelt zich nu de vraag? Wat voor filosofie past daarbij? En wat zijn nu oefeningen?

Opmerkelijk is dat in dezelfde periode dat praktische filosofie opkwam, begin jaren '80 van de vorige eeuw, er ook in het filosofisch onderzoek opnieuw aandacht kwam voor levenskunst. Denk aan het werk van Hadot en Foucault. Deze coincidentie is wat mij betreft geen toeval.

Praktische vormen van filosofie, zoals het socratisch gesprek, zie ik als een oefening in levenskunst. Waar gaat het om in levenskunst? En wat wordt dan geoefend? Om kort te gaan zou ik zeggen: een vrij mens worden. Wat wil dat zeggen? Wat is dat, een vrij mens? Valt er een plaatje van te maken, met karakteristieken en eigenschappen? Ik zou het als een procesterm willen opvatten. Een vrij mens als worden wie je bent, namelijk een worden. Niet een vaststelbare typering of een duidelijk gedefinieerd ideaal, maar een kwaliteit die zich onderweg manifesteert en ontwikkelt.

Een 'vrij mens worden' betekent: zich onderweg bevrijden van verwarring en onwetendheid. Beide heb je in vele soorten en maten. Bij verwarring zou je bijvoorbeeld kunnen denken aan hetgeen zich herhaaldelijk voordoet in filosofische consulten: ergens last van hebben, maar niet goed weten wat het probleem is. (Het belangrijkste wat er gebeurt in zo'n consult is dan: ophelderen wat nu eigenlijk het probleem is.) Met onwetendheid bedoel ik vooral: het hebben van een niet-juiste of niet-adequate voorstelling van zaken, en dat kan iemand in problemen brengen. Zo'n voorstelling van zaken vergt dan bijstelling, bijvoorbeeld door zorgvuldig te kijken naar ervaring en daaruit te leren (zoals vaak gebeurt in een socratisch gesprek).

Een 'vrij mens worden' is een niet-eindigend proces - dat is althans mijn ervaring, tot nu toe. Ik voel mij nog allerminst bevrijd van alle verwarring en onwetendheid, en misschien is dat ook wel onmogelijk. Welke onwetendheid mij nu nog in de greep heeft en wat in de toekomst aanleiding zou kunnen geven tot verwarring, weet ik uiteraard niet; anders zou ik het merken en er iets aan doen. Wel stuit ik gaandeweg, al levend, telkens weer op zaken die me voor een vraag stellen. Deze vragen niet negeren is een kwestie van passie voor waarheid - de filosofische aandoening bij uitstek!

Er valt nog veel meer over te zeggen, maar dit is wat mij betreft de minimumbetekenis van een 'vrij mens worden'. Ik zie het als doel van mijn beoefening van praktische filosofie. Niet in elk gesprek is dit doel expliciet aan de orde, maar het vormt de horizon tegen de achtergrond waarvan de activiteit zin en betekenis krijgt.

Zoals gezegd, levenskunst en een 'vrij mens worden' zijn niet de enig mogelijke antwoorden op de vraag naar het waartoe van praktische filosofie. Ik ben benieuwd waar anderen op uit komen! Het beroep van praktiserend filosoof is niet gebaat bij monopolisten noch bij een laissez faire, maar bij zelfverantwoording en bij discussie over wat we nu eigenlijk aan het doen zijn en waartoe. Een discussie onder collega-filosofen over het waartoe is niet per se uit op consensus, maar dient in de eerste plaats wederzijdse verheldering en het levend

houden van de vraag. En de VFP als club die een verscheidenheid aan praktiserend filosofen en hun werkwijzen verenigt, zou het platform bij uitstek moeten zijn om die discussie gaande te houden. Voor de vitaliteit en permanente vernieuwing van praktische filosofie is het onontbeerlijk.

VFP: Platform of springplank?

Peter Harteloh, secretaris VFP van 2007-2010, voorzitter van 2010-2012, werkzaam in 'Filosofische Praktijk Rotterdam'.

Ter gelegenheid van het vijftienvigjarig bestaan van de VFP heeft de redactie van dit katern mij gevraagd om een bijdrage waarin ik terugblik op mijn voorzitterschap van de VFP (2010-2012). Ik zal dat doen door een beschouwing van mijn intenties, het beleid dat daaruit ontstond en wat daarvan geworden is.

Naar goed Socratisch gebruik zal ik deze persoonlijke reflectie niet beëindigen met een conclusie, maar met een vraag.

De VFP stamt af van een informeel samenzijn van filosofen te Amsterdam, die al sinds 1979 samenkwamen in een streven de maatschappelijke functie van de filosofie en de betekenis van filosofie voor het dagelijks leven te geven. Nadat hieruit de eerste filosofische praktijken voor individuele consultaties of socratisch groepsgesprekken ontstonden, kreeg de VFP statutair gestalte op 7 december 1989. De VFP had het karakter van een beroepsvereniging. Naar model van soortgelijke beroepsverenigingen werd er gewerkt met opleidingen voor filosofisch consulent of socratisch gespreksleider en vonden er professionaliteit bevorderende activiteiten plaats als intervisie, masterclasses en congresbijeenkomsten. Het lidmaatschap was voorbehouden aan personen met een doctoraal of (later) masters wijsbegeerte.

Een kleine twintig jaar later was er echter weinig capaciteit voor opleidingen, geen overzicht of registratie van (daadwerkelijk) praktijkvoerende leden, was er een dalend ledental en geen erkenning van de VFP door scholen, overheid, zorgverzekeraars of anderen. Gelet op de pretentie van de VFP een beroepsvereniging te zijn, was het bovendien de vraag of de filosofische praktijk eigenlijk wel (primair) een beroep is. Pierre Hadot en diens idee van een in de klassieke oudheid gewortelde opvatting van 'filosofie als een manier van leven' lijkt meer het primaire uitgangspunt van de filosofische praktijk te vormen en dit zou in het karakter van de VFP tot uitdrukking moeten komen. Ook had het toenmalige bestuur het idee dat een *filosofische* vereniging een *filosofische*

vorm en inhoud moest hebben. Dit betekent een filosofische wijze van besturen en omgang met elkaar, zodanig dat de VFP een doordacht alternatief kan vormen voor de gangbare professionaliseringspraktijken zoals we die bij psychologen, counselors of artsen aantreffen.

Aansluiting bij filosofie als manier van leven betekent vorming van de leden en de positionering van hun praktijken in een eerder te creëren dan bestaande markt. Als voorzitter heb ik geprobeerd deze uitgangspunten in het beleid gestalte te geven. Ik zag de VFP als een (stevig) platform, open voor een ieder die zich met de filosofische praktijk, opgevat als een manier van leven, bezighoudt. Het VFP-lidmaatschap, aanvankelijk voorbehouden aan afgestudeerden in de wijsbegeerte, was daartoe in 2009 middels een statutenwijziging opengesteld voor iedereen. Het platform is een draagvlak voor afdelingen met specifieke lidmaatschapseisen, die aan het onderdeel professionalisering van onder meer filosofisch consultants en socratisch gespreksleiders gestalte konden geven, en daarbij alternatieve kwaliteitseisen en kwaliteitsborgingsmechanismen konden ontwikkelen en hanteren.

Daarnaast zag ik de VFP als een netwerk dat onderdeel uitmaakt van nationale en internationale verbanden om zo ervaring uit te wisselen en expertise te vergroten.

Gedragen door ICT-voorzieningen (bijvoorbeeld een interactieve website of een kennisdatabase waarmee de leden met elkaar in contact en verbinding kunnen staan) was het netwerk de substantie van het platform.

Nu, bijna vijf jaar later, moet ik concluderen dat de platformgedachte niet de uitwerking heeft gehad die ik had voorzien. Het ledental is niet noemenswaardig toegenomen en ICT-voorzieningen voor het delen van informatie of ervaringen bleven uit. Afdelingen kwamen er, maar vertoonden tot op heden niet tot nauwelijks activiteit. De opleidingen kregen gestalte in een samenwerkingsverband met de Internationale School voor Wijsbegeerte (ISVW), maar de opleiders gingen goeddeels hun eigen weg, een van hen verliet zelfs de VFP en startte een eigen school. De VFP werd als springplank gebruikt in een persoonlijk streven en kreeg niet het uiterlijk van een moderne beroepsvereniging.

Oorzaak van het mislukken van dit beleid zoek ik bovenal in een gebrek aan cement om het platform bijeen te houden. Een gedeeld belang is daarvoor niet voldoende. Het lidmaatschap van de VFP moet een filosofisch gewortelde behoefte bevredigen. De VFP herbergt leden met een grote expertise in socratisch gesprek of consultatie, maar het is de vraag of het individueel streven de filosofie in het leven een plaats te geven verenigbaar is met het functioneren in een collectief. Competenties worden aangewend in de eigen praktijk, maar niet bij de participatie in (het bestuur van) een vereniging. We praktiseren er niet wat we preken. Filosofisch consultants en socratische gespreksleiders worden (net als in de oudheid) nog steeds sterk gekenmerkt door schoolvorming, waarin een opleider zijn volgelingen op grond van een bepaald inzicht vormt.

Uitwisseling van gedachten is daarbij (kennelijk) nog niet zo op zijn plaats. Deze wordt al snel als kritiek gezien en leidt tot conflicten of verkettering. De VFP blijkt dan eerder de plaats om conflicten uit te vechten dan een plaats waar ideeën kunnen worden uitgewisseld en gedeeld. Voor dat laatste moet er een vertrouwen zijn, een altruïsme om iets te brengen versus het egoïsme om er iets te halen.

Mede door de unieke expertise van de leden biedt de VFP vele mogelijkheden zich te verheffen door te participeren in de collectieve filosofische praktijk. Als springplank kan de VFP een lid tot grote hoogten voeren. Het suist door de lucht, dartelt een tijdje rond en komt uiteindelijk weer op de grond terecht. Als die grond geen platform biedt met horizontale vriendschapsverbanden is de landing hard en het platform niet aantrekkelijk genoeg om er (lang) te vertoeven.

Al met al is het cement om de VFP bij elkaar te houden de afgelopen vijftientig jaar ook veranderd. De sfeer van het informele vriendschapsverband waar de VFP uit voortkwam, is verdwenen. Bezinning op de relatie tussen de huidige tijdgeest, gekleurd door individualisme en egoïsme, en de aard van de vereniging is op zijn plaats. Vandaar mijn vraag: is de VFP bovenal een springplank of (ook) een platform? Met deze vraag feliciteer ik de VFP met het vijftientigjarig bestaan!

De sociale rol van de VFP, Vereniging voor Filosofische Praktijk

Anne De Smet, MA filosofie 2007, VFP lid 2010, beroepsregister filosofisch consulente 2012.

De redactie van de Vereniging Filosofische Praktijk heeft mij gevraagd om iets te vertellen over de reden van mijn VFP-lidmaatschap en het effect daarvan op mijn eigen praktijk.

Sinds vier jaar heb ik een filosofische praktijk in Amsterdam. Daar ontvang ik twee dagen per week mensen voor 1 op 1 gesprekken. Mijn bezoekers zijn voornamelijk in dialoog met zichzelf over een kwestie waar 'iets mee is'. In deze gesprekken probeer ik, op basis van principiële gelijkwaardigheid, voorzichtig en met geduld vragend te achterhalen hoe men denkt en voelt. Essenti-

eel in mijn aanpak is de vraag of men het leven leidt in overeenstemming met de eigen waarden. Naast alles wat iemand al weet, werken we net zo lang aan het verhelderen en benoemen van een gedachte, tot gevoelsmatig een inzicht kloppender is geworden. Het besef van dat verschil is de meerwaarde van 'filosoferen' ten opzichte van alleen 'denken'.

In mijn praktijk moet ik zelf het wiel uitvinden, want ik vind het belangrijk om mijn eigen stijl te respecteren. Daarnaast wil ik me ontwikkelen en mijn niveau op peil houden. Daarom ga ik graag naar de bijeenkomsten van VFP. Dat wil niet zeggen dat ik het altijd 'leuk' of 'leerzaam' vind ... eerder heb ik een haat- liefdeverhouding met de Leusderdagen. Ze betekenen veel voor mij en in het bijzonder de intervisiesessies. In Amsterdam ben ik op mijn eigen manier bezig en in Leusden word ik er mee geconfronteerd dat men ook totaal anders met een praktijk om kan gaan. Die verschillen 'proeven' zonder aan anderen moraliteit op te leggen vind ik levensnoodzakelijk. De VFP in Leusden is meer de plek om gedachten te peilen met betekenisvolle anderen met wie we onze ervaringen kunnen delen, om over denkverschillen te redeneren en te onderhandelen. Discussiëren op basis van gelijkwaardigheid is daarbij wel een voorwaarde, want iemand die zich tijdens intervisie met een casus laat zien, toont zich kwetsbaar in de twijfel. En wie herkent zich nu niet in een casus? Naast de gelijkwaardigheid komt nu de onthullende wederkerigheid om de hoek kijken. Het is aan de rest om bij deze gelegenheid evenzo het achterste van de tong te laten zien. Morrelen aan 'de waarheid' geldt voor iedereen die erbij zit. Ter plekke voelt dat als een aangename overrompeling of een positieve verontwaardiging. Het noopt om scherp te blijven. Wel, daar wordt intensief gewerkt met wat je denkt en voelt, geen flauwekul.

De regelmatige bijeenkomsten van VFP met intervisies, workshops, ledenvergaderingen doen er dus toe voor mij. Wanneer iemand in mijn praktijk de smaak te pakken krijgt van het filosoferen of zelf een praktijk wil opzetten, heb ik direct de neiging ze te introduceren bij de vereniging. Vanuit mijn behoefte vind ik de huidige continuïteit in de ontmoetingen geschikt, maar zou die graag verstevigd willen zien naar een tweemaandelijks bijeenkomst. De VFP is niet commercieel en heeft een sociale rol te vervullen door breed toegankelijk te zijn voor belangstellenden. Dat vind ik de sterke kant waarmee de vereniging zich profileert ten opzichte van andere clubs. De VFP als 'Vrij Filosofisch Platform' is meen ik een goede zaak.

Ik heb de indruk dat de VFP, naast de ruimte die ze biedt voor verschillende uitingen van praktijk voeren, over een eigen fijne ruimte zou moeten kunnen beschikken om de bijeenkomsten te organiseren en niet in het minst om zijn specifieke karakter te bewaren en daarop te willen vertrouwen. Misschien tijd om een advertentie te plaatsen? Is het een idee om door het land verspreid regionale VFP-platforms op poten te zetten, bijvoorbeeld te Roosendaal, Amsterdam, Zutphen en eens per jaar centraal samen te komen in Leusden?

Een VFP voor Vlaanderen?

Sandra Aerts, Vlaams lid VFP, socratisch gespreksleider, filosofisch café in Antwerpen, redacteur Het filosofisch café in acht vragen.

Er is geen Vereniging voor Filosofische Praktijk in Vlaanderen. Er zijn praktiserende filosofen. Ze voeren socratische en andere filosofische gesprekken en geven opleidingen. In een groeiend aantal Vlaamse steden openen filosofische cafés hun deuren, Antwerpen met een traditie van 10 jaar als koploper. De vzw VEFO promoot het filosofieonderwijs, met nadruk op praktisch oefenen in de klas. En er zijn twee Vlaamse filosofen die lid zijn van de Nederlandse VFP en jaarlijks lidgeld betalen: Kristof Van Rossem en ikzelf. Mijn excuus als er nog iemand anders met een lidkaart zou opduiken, maar ook dan lijkt de vraag van dit artikel mij nog legitiem: Hebben de praktiserende filosofen in Vlaanderen een vereniging nodig?

Ik kan deze vraag niet in mijn eentje beantwoorden. Ik representeer immers niet de stem van alle collega's. Maar misschien wilt u er mee over nadenken en even proeven van een stukje praktische filosofie? Hieronder versta ik elk filosofisch onderzoek van een vraag of kwestie waarbij interactie met minimaal één gesprekspartner plaatsvindt. Er is sprake van een onderzoek als de deelnemers in het gesprek zelfstandig nadenken. En het onderzoek is filosofisch als de gesprekspartners de waarheid van hun opvattingen, argumenten en aannames bevragen. Ik nodig u uit voor een filosofisch café, met in het publiek enkele vakgenoten, verder leken uit de middenklasse en havenarbeiders:

Bob: Om te onderzoeken of een vereniging nodig is, moeten we eerst onderzoeken wat een vereniging is.

Moderator: Goed, en wat denk je daar zelf over?

Bob: Het woord zegt het al: een vereniging 'verenigt' mensen die een gemeenschappelijk doel hebben.

Britta: Daar ben ik het niet mee eens. Wij zijn hier in het filocafé ook met een groep mensen samen, wij hebben hetzelfde doel, en toch zijn wij geen vereniging.

Moderator: Waarom niet?

Britta: We hebben geen statuten, geen lidgeld, geen ledenblad...

Moderator: Kan je dan een voorbeeld geven van iets wat wel een vereniging is?

Britta: De Chiro bijvoorbeeld, onze Vlaamse jeugdvereniging. Daar hebben ze dat allemaal wel en er is ook een gemeenschappelijk doel. Kinderen komen er elke zondag samen om onder begeleiding te spelen.

Patje: Haha, gemeenschappelijk doel? Kijk, ik ben geen heilig boontje en eigenlijk niet geschikt voor zo'n uniform, maar ik ben ook in de Chiro geweest. Som-

migen kwamen er om te spelen, jazeke. Maar ikzelf wilde enkel thuis weg zijn en wat zaakjes met mijn maten afhandelen. We verkochten allerlei spullen en waar we die gehaald hadden, dat wil je niet weten. (Patje steekt een sigaret op en blaast uitdagend naar de barman.)

Barman: Buiten roken, Pat!

Moderator: Moment Patje, leg die sigaret nog even weg, want het begint juist interessant te worden. Is de Chiro nu een vereniging of niet?

Patje: Jawel, ja natuurlijk. Ik wil alleen maar zeggen dat daar ook geen gemeenschappelijk doel is.

Moderator: En waarom noem je het dan toch een vereniging?

Patje: Er zijn afspraken over wat de leiding normaal op een zondagnamiddag behoort te doen met de kinderen. En de Chiro heeft een zeker nut. Al is het maar de kinderen van de straat houden.

Moderator: Wat zegt Patje hier over een vereniging?

Jos: Dat er afspraken zijn en een zeker nut. Dat klopt wel, denk ik, maar het zegt nog niet genoeg. In een school, bijvoorbeeld, zijn er ook afspraken en de lessen zijn nuttig. Dat hopen wij tenminste. Maar een school is toch geen vereniging?

Marieke: Nee, precies! Het is zoals Britta al zei: in een vereniging heb je statuten, mensen die lidgeld betalen en voor dat lidgeld iets in de plaats krijgen. Ondersteuning, een ledenblad, activiteiten waaraan ze kunnen deelnemen,... Dat brengt me trouwens bij onze eigenlijke uitgangsvraag.

Moderator: Ja?

Marieke: Het gaat er toch over of we een vereniging nodig hebben of niet? Als we geen ondersteuning, geen ledenblad en geen activiteiten nodig hebben, dan hebben we ook geen vereniging nodig.

Moderator: En kan je dat ook concreet maken? Hebben we effectief, als praktische filosofen in Vlaanderen, ondersteuning, een ledenblad en activiteiten nodig?

Marieke: Het hangt er maar vanaf wat je met 'nodig' bedoelt...

Moderator: Wat bedoel je daar zelf mee?

Marieke: Kijk, ik filosofeer als beginnend leerkracht met tieners in de klas. Dat gebeurde vijftien jaar geleden in het onderwijs nog niet en het werd aanvoeld als een tekort. Maar het was voor scholen niet mogelijk om dat zomaar op eigen houtje te organiseren. Dus werd er een vereniging opgericht die de organisatie van filosofieonderwijs mogelijk maakte. Dat is de vzw VEFO.

Moderator: En wat zegt dat over het al dan niet nodig zijn van VEFO?

Marieke: Ze speelden in op een reële nood die de scholen niet zelf konden invullen. Leerkrachten zedenleer en godsdienst voerden wel gesprekken met leerlingen, maar hadden te weinig expertise in de praktische filosofie. Iedereen deed zomaar wat...

Moderator: Is dat ook zo voor de praktische filosofen in Vlaanderen?

Jos: Dat zou ik niet zeggen, nee. Ik heb zelf een opleiding socratisch gespreksleider gevolgd, feedback op mijn begeleidingsstijl gekregen en dan mijn eigen praktijk ontwikkeld. Ik heb wel expertise, vind ik. Ik doe niet 'zomaar wat'. Maar ik heb geen vereniging nodig.

Moderator: Waarom niet?

Jos: Omdat een vereniging mij geen meerwaarde kan bieden. Ik zou dan lidgeld moeten betalen, maar waarvoor?

Pina: Toch zou een vereniging ervoor kunnen zorgen dat er eenheid komt in de verscheidenheid van initiatieven die zich praktische filosofie noemen...

Moderator: Is dat nodig, dan?

Sandra: Misschien wel. Maar eenheid kan ook ontstaan vanuit een traditie. Ons filocafé in Antwerpen zet bijvoorbeeld de Parijse traditie voort door een aantal elementen te bewaren: de uitgangsvragen komen uit het publiek, er is gratis toegang voor iedereen, geen inschrijvingsverplichting,... Die elementen zijn er elk jaar opnieuw en kunnen ons als individuele organisatoren 'overleven'. Ze kunnen na ons door anderen worden voortgezet, zonder enige vorm van vereniging.

Moderator: Wat bedoel je met 'enige vorm van vereniging'?

...

Zoals u ziet is dit gesprek niet ten einde. Als vier mensen de handen in elkaar slaan om een traditie voort te zetten, is dat dan ook niet 'een vorm van vereniging'? Wat denken andere collega's over de nood aan vereniging? Is eenheid in bestaande filosofische praktijken nodig? Heeft het zin om 'achteraf' te verenigen, als er al allerlei individuele initiatieven bestaan? Uw antwoorden (en vragen) zijn van harte welkom!

Mededelingen en agenda van de VFP

*Vereniging voor Filosofische Praktijk <http://www.verenigingfilosofischepraktijk.nl>
Secretariaat VFP: Trees Schopman, Kon. Wilhelminalaan 2, 7415 KS Deventer,
0570-641279, secretariaatvfp@gmail.com*

Vijfde lustrum VFP

Op zaterdag 21 maart 2015 viert de Vereniging voor Filosofische Praktijk haar 5^e lustrum. De VFP wil deze historische gebeurtenis niet zomaar voorbij laten gaan. Daarom laat de redactie van het VFP- katern van *Filosofisch & Praktijk* in deze editie enkele leden die hun sporen in de praktische filosofie hebben verdiend en enkele nieuwe leden aan het woord. Wat vinden zij van de Vereniging, wat is de stand van zaken van de praktische filosofie in Nederland en Vlaanderen en hoe zien ze de toekomst van de VFP en de praktische filosofie? Daarnaast organiseert de VFP een bijeenkomst op 21 maart waarvoor u van harte uitnodigen. Noteer de datum in uw agenda! Het programma wordt u te zijner tijd toegezonden. Locatie: Internationale School voor Wijsbegeerte, Dodeweg 8 Leusden. Tijd: 10:00 tot 17:00 uur. Meer informatie: *Paul Troost (026-3257892/06-51243980, PPEATroost19@kpnmail.nl)*.